

Γεωγραφίες

Αρ. 12 (2006)

Γεωγραφίες, Τεύχος 12, 2006

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

-

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ - ΑΝΤΙΠΑΡΑΘΕΣΕΙΣ

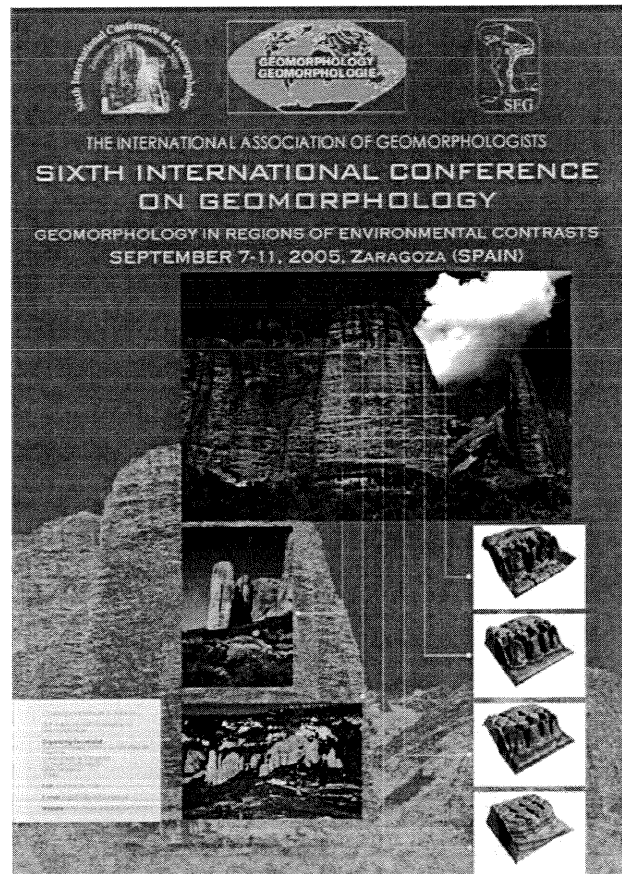
6ο ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑΣ

Θαραγόδα, 7-11 Σεπτεμβρίου 2005

Ευθύμιος Καρύμπαλης,* Χαρμίκ Μαρουκιάν**

Τον περασμένο Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκε στη Θαραγόθα της Ισπανίας το έκτο κατά σειρά Διεθνές Συνέδριο Γεωμορφολογίας. Το πρώτο έγινε στο Μάντσεστερ το 1985 και ακολούθησαν αυτό της Φραγκφούρτης το 1989, του Χάμιλτον στον Καναδά το 1993, της Μπολόνια το 1997 και του Τόκιο το 2001.

Η Θαραγόθα είναι η πρωτεύουσα της Αραγονίας και βρίσκεται στο ΒΑ τμήμα της Ισπανίας. Έχει πάνω από 600.000 κατοίκους, βρίσκεται στην κοιλάδα του ποταμού Έβρου και διασχίζεται από αυτόν. Οι ρίζες της πόλης φτάνουν πολύ πίσω στο χρόνο, στον οικισμό Salduba, που μετονομάστηκε σε πόλη Cesaraugusta από τους Ρωμαίους κατά τον 1ο αι. π.Χ. και αποτέλεσε μία από τις εστίες διάδοσης του ρωμαϊκού πολιτισμού στην Ιβηρική Χερσόνησο. Από το 714 μ.Χ. η πόλη, που τότε ονομαζόταν Saragusta, έπεσε στην κυριαρχία των μουσουλμάνων έως το 1118, οπότε κατακτήθηκε από τον βασιλιά Αλφόνσο Α΄ της Αραγονίας και έγινε η πρωτεύουσα του νεοσύ-

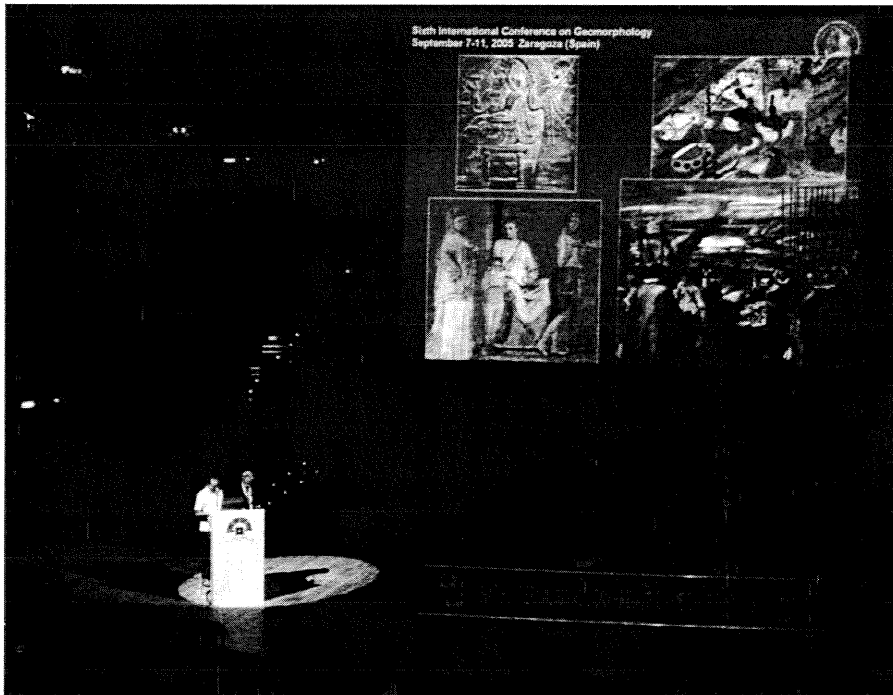

στατου Βασιλείου της Αραγονίας. Σήμερα είναι η πέμπτη μεγαλύτερη πόλη της Ισπανίας και κατέχει μια προνομιακή θέση στο κέντρο του γεωοικονομικού σκελετού της χώρας, τον οποίο αποτελούν η Μαδρίτη, η Βαρκελώνη, η Βαλένθια και η χώρα των Βάσκων.

Η διοργάνωση του συνεδρίου έγινε από τη Γεωμορφολογική Εταιρεία της Ισπανίας (Spanish Society of Geomorphology, SEG) και το Πανεπιστήμιο της Θαραγόθα, σε συνεργασία με τη Διεθνή Ένωση Γεωμορφολόγων (International Association of Geomorphologists, IAG). Ο

* Λέκτορας, Τμήμα Γεωγραφίας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο, e-mail: karymbalis@hua.gr.

** Αναπληρωτής Καθηγητής, Τομέας Γεωγραφίας-Κλιματολογίας, Τμήμα Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος, Πανεπιστήμιο Αθηνών, e-mail: maroukian@geol.uoa.gr.

χώρος του συνεδρίου ήταν οι σύγχρονες εγκαταστάσεις του συνεδριακού κέντρου της Θαραγόθα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη γεωμορφολογία περιοχών με διαφορετικά περιβάλλοντα. Η όλη οργάνωση ήταν υψηλού επιπέδου και οι Ισπανοί πραγματικά υπερέβαλαν εαυτούς για την απόλυτη επιτυχία του συνεδρίου. Χαρακτηριστικό της μεγάλης επιτυχίας της διοργάνωσης ήταν ο αριθμός των συμμετεχόντων, που άγγιξε τους 860 επιστήμονες από 61 χώρες. Στη διάρκεια των πέντε ημερών παρουσιάστηκαν συνολικά 875 εργασίες, 406 από τις οποίες ήταν προφορικές εισηγήσεις και 469 παρουσιάσεις poster. Οι εργασίες κάλυψαν ένα ευρύ φάσμα επιμέρους αντικειμένων της γεωμορφολογίας. Οι παρουσιάσεις ομαδοποιήθηκαν σε τρεις τύπους συνεδριάσεων: 17 γενικές επιστημονικές συνεδρίες που κάλυψαν την πλειονότητα των αντικειμένων της γεωμορφολογίας, 3 ειδικές συνεδρίες που ήταν αφιερωμένες σε ειδικά θέματα όπως παγκόσμιας κλίμακας μεταβολές, γεωμορφολογία της Ανταρκτικής και καρστ εβαποριτών, και 5 συνεδρίες των ομάδων εργασίας της Διεθνούς Ένωσης Γεωμορφολόγων.

Οι περιλήψεις των παρουσιάσεων κρίθηκαν από τους 52 συμπροεδρεύοντες των 25 συνολικά συνεδριάσεων.

Οι γενικές συνεδρίες που πραγματοποιήθηκαν αφορούσαν στα εξής θέματα:

- παγετώδης και περιπαγετώδης γεωμορφολογία
- γεωμορφολογία ερημικών περιοχών
- τροπική γεωμορφολογία
- γεωμορφολογία, εδάφη και αποσάθρωση
- ποτάμια γεωμορφολογία και παλαιοδολογία

Πάνω: Η εναρκτήρια ομιλία του Συνεδρίου από τον Ιταλό καθηγητή Mario Panizza, πρώην πρόεδρο της Διεθνούς Ένωσης Γεωμορφολόγων (IAG).
Κάτω: Ο χώρος παρουσίασης των posters

- διεργασίες κλιτύων
- διάβρωση εδαφών και ερημοποίηση
- καρστική γεωμορφολογία
- παράκτια γεωμορφολογία
- τεκτονική γεωμορφολογία και νεοτεκτονική
- ηφαιστειακές γεωμορφές
- περιβαλλοντική γεωμορφολογία
- φυσικές καταστροφές
- θεωρίες και μέθοδοι στη γεωμορφολογία
- εφαρμογές γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών στη γεωμορφολογία
- γεωμορφολογία και φυσική-πολιτιστική κληρονομιά
- ταχείες μεταβολές και ανθρώπινη απόκριση.

Οι συνεδριάσεις των ομάδων εργασίας ήταν οι εξής:

- μεγάλοι ποταμοί
- γεωαρχαιολογία
- περιοχές γεωμορφολογικού ενδιαφέροντος: έρευνα, αποτίμηση και βελτίωση
- αλληλεπίδραση μεταξύ ποτάμιων, αιολικών και λιμναίων διεργασιών
- υδρολογία και γεωμορφολογία ποταμών με πετρώδεις κοίτες.

Στα πλαίσια των συνεδριών πραγματοποιήθηκαν ειδικές θεματικές ομιλίες για διάφορα γεωμορφολογικά θέματα από διακεκριμένους εξειδικευμένους γεωμορφολόγους. Ιδιαίτερο επιστημονικό ενδιαφέρον είχαν οι ομιλίες που πραγματοποιήθηκαν στα πλαίσια των συνεδριάσεων, όπως αυτή του προέδρου της Διεθνούς Ένωσης Γεωμορφολόγων, Ιταλού καθηγητή του Πανεπιστημίου της Μόντενα Mario Pappalardo, με θέμα «Η γεωμορφολογία ανάμεσα στον πολιτισμό και την κοινωνία», του Βρετανού καθηγητή του Πανεπιστημίου του Στρέλινγκ Michael Thomas, με θέμα «Μαθαί-

νοντας από τις τροπικές περιοχές σε μια παγκόσμια γεωμορφολογία», του Κινέζου καθηγητή στο Ινστιτούτο Γεωλογίας και Γεωφυσικής της Κίνας Xiaoping Yang, με θέμα «Ερημικά περιβάλλοντα με ιδιαίτερη μνεία στη Δυτική Κίνα», και του Αλγερινού καθηγητή Mohamed Benazzouz, με θέμα «Νέα δεδομένα για την ερημοποίηση στη Βόρεια Αφρική». Πρωτότυπη και αρκετά ενδιαφέρουσα ήταν η ειδική ομιλία της δρ. Irasema Alcantara-Ayala από το Πανεπιστήμιο του Μεξικού, με θέμα «Γη, επιφανειακές διεργασίες και κυρίες: από τη Γαία έως τις σύγχρονες γυναίκες γεωμορφολόγους», όπου έκανε μια σύντομη παρουσίαση των βιογραφικών και της δραστηριότητας των σημαντικότερων γυναικών γεωμορφολόγων από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα και παρουσίασε στοιχεία για τον αριθμό των γυναικών που ασχολούνται με τη γεωμορφολογική έρευνα σε διάφορες χώρες του κόσμου σήμερα, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει μια γυναίκα γεωμορφολόγος και τον τρόπο που τη βλέπουν οι άνδρες συνάδελφοί της.

Από την Ελλάδα έγιναν πέντε προφορικές παρουσιάσεις. Δύο στη συνεδρία της τεκτονικής γεωμορφολογίας-νεοτεκτονικής που αφορούσαν στη μορφοτεκτονική και εξέλιξη του υδρογραφικού δικτύου της Ανδρου και στην επίδραση του τεκτονισμού στην εξέλιξη των υδρογραφικών δικτύων της χερσονήσου της Περαχώρας Κορινθίας. Στην ίδια συνεδρία παρουσιάστηκε ένα poster με θέμα τις θαλάσσιες αναβαθμίδες ως δείκτη της δραστηριότητας του ρήγματος της Ιεράπετρας στην Κρήτη. Μια εισήγηση αφορούσε στη μοντελοποίηση των διαβρωτικών διεργασιών σε σχέση με το χρόνο και συμπεριλήφθηκε στη συνεδρίαση «Θεωρίες και μέθοδοι στη γεωμορ-

φολογία». Στη συνεδρία της ομάδας εργασίας της γεωαρχαιολογίας μια εισήγηση αφορούσε στα πρώτα αποτελέσματα της παλαιογεωγραφικής αναπαράστασης της παράκτιας περιοχής του Ίστρου-Καλού Χωριού στην Κρήτη, ενώ υπήρξε ένα poster σχετικό με τις μεταβολές της θαλάσσιας στάθμης στη νήσο Δήλο. Έγιναν τρεις παρουσιάσεις poster στην παράκτια γεωμορφολογία σχετικές με τη γεωμορφολογική εξέλιξη του δέλτα του Μόρνου, την επίδραση της λιθολογίας στην κοκκομετρία των παράκτιων ιζημάτων της Τήνου και την παλαιογεωγραφική εξέλιξη της παράκτιας ζώνης της Νάξου. Ένα poster αφορούσε στη συνδυασμένη χρήση τεχνικών ΣΓΠ και τηλεπισκόπησης στην ανάλυση του υδρογραφικού δικτύου του ποταμού Αλφειού και παρουσιάστηκε στη συνεδρίαση «Εφαρμογές των γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών στη γεωμορφολογία». Τέλος, δύο παρουσιάσεις poster, που αφορούσαν στην ιδέα ανακήρυξης του υποθαλάσσιου απολιθωμένου δάσους της Δ. Λέσβου ως θαλάσσιου γεωπάρκου με σκοπό τη γεωτουριστική ανάπτυξη του νησιού καθώς και τη δημιουργία γεωπάρκου στο καρστικό σύστημα του Αγγίτη στη Μακεδονία, συμπεριλήφθηκαν στη συνεδρίαση των περιοχών γεωμορφολογικού ενδιαφέροντος.

Εννέα Έλληνες επιστήμονες από έξι πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά ινστιτούτα παρακολούθησαν το συνέδριο. Η συμμετοχή αυτή ξεπέρασε κάθε προηγούμενο ελληνικών συμμετοχών σε ανάλογης σημασίας διεθνή συνέδρια γεωμορφολογίας. Το ενδιαφέρον των συνέδρων για τις εισηγήσεις των Ελλήνων επιστημόνων ήταν ιδιαίτερα έντονο και ακολούθησαν εποικοδομητικές συζητήσεις.

Στις εργασίες του συνεδρίου

διοργανώθηκε η καθιερωμένη πλέον συνάντηση νέων γεωμορφολόγων από όλες τις χώρες. Δόθηκε η δυνατότητα σε νέους επιστήμονες που ασχολούνται ερευνητικά με τη γεωμορφολογία να βρεθούν κοντά σε παλαιότερους, έμπειρους συναδέλφους τους και να ανταλλάξουν απόψεις και ιδέες, σε μια φιλική ατμόσφαιρα, για σύγχρονα θέματα όπως το μέλλον του πλανήτη, οι φυσικές καταστροφές, το μέλλον και οι προοπτικές της γεωμορφολογίας κ.ά. Στο χώρο του συνεδριακού κέντρου διοργανώθηκαν έκθεση και διαγωνισμός καλύτερης γεωμορφολογικής φωτογραφίας. Συνολικά εκτέθηκαν 113 φωτογραφίες με γεωμορφές από όλο τον κόσμο. Οργανώθηκαν και πραγματοποιήθηκαν 24 προσυεδριακές και μετασυεδριακές εκδρομές σε διάφορες περιοχές της Ισπανίας αλλά και γειτονικών χωρών, καλύπτοντας όλα τα ενδιαφέροντα ενός γεωμορφολόγου. Πλούσιο επίσης ήταν το πρόγραμμα των κοινωνικών εκδηλώσεων.

Οι περιλήψεις των εισηγήσεων τυπώθηκαν σε έναν πολυσέλιδο τόμο η διανομή του οποίου έγινε με την έναρξη του συνεδρίου. Ο τόμος των περιλήψεων συνοδεύεται από ένα cd-rom που περιλάμβανε επιπλέον τους οδηγούς για τις προσυεδριακές και μετασυεδριακές εκδρομές καθώς και το πλήρες πρόγραμμα του συνεδρίου. Τα πλήρη κείμενα αρκετών εργασιών που παρουσιάστηκαν πρόκειται να ομαδοποιηθούν ανά θεματική ενότητα και να τυπωθούν σε συμπληρωματικούς τόμους ορισμένων από τα καλύτερα περιοδικά γεωμορφολογίας του κόσμου.

Κατά τη διάρκεια της γενικής συνέλευσης της Διεθνούς Ένωσης

Γεωμορφολόγων πάρθηκαν αποφάσεις για την καλύτερη διοικητική λειτουργία της ένωσης. Νέος πρόεδρος για την επόμενη τετραετία εξέλεξε ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης Andrew Goudie.

Ανακοινώθηκε η ίδρυση τεσσάρων ειδικών ομάδων εργασίας με αντικείμενα:

- παγκόσμιας κλίμακας μεταβολές
- εφαρμοσμένη γεωμορφολογία
- μελέτες σε κλίμακα χωρών.

Επιπλέον, ανακοινώθηκε η προετοιμασία της έκδοσης ενός εγχειριδίου γεωμορφολογίας, ενός βιβλίου με τις εντυπωσιακότερες γεωμορφές του κόσμου.

Οι νέες ομάδες εργασίας που ιδρύονται θα ασχοληθούν με τα ακόλουθα αντικείμενα:

- ισοζύγιο ιζημάτων σε ψυχρά περιβάλλοντα
- βραχώδεις ακτές
- περιοχές ηφαιστειακών δυναμικών διεργασιών
- ανθρωπογενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον
- αποτελέσματα της ανθρώπινης δραστηριότητας στη γεωμορφολογία του πλανήτη
- γεωμορφολογικές καταστροφές
- μικρές λεκάνες απορροής
- η γεωμορφολογία στις γεωεπιστήμες.

Ανακοινώθηκε μια σειρά από ενδιαμέσα συνέδρια με διάφορες θεματολογίες που θα πραγματοποιηθούν υπό την αιγίδα της ένωσης σε διάφορες χώρες, ενώ το 7ο διεθνές συνέδριο γεωμορφολογίας θα πραγματοποιηθεί στην Αυστραλία το 2009, με συνδιοργανώτριες χώρες την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία.

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ: ΙΔΡΥΜΑΤΑ, ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΜΙΑΣ ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

Μύρων Μυρίδης, * Δημήτρης Ράμναλης**

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ είναι το σύνολο της έρευνας και των διαδικασιών (επιστημονικών, καλλιτεχνικών και τεχνικών) που έχουν ως στόχο τους την παραγωγή των χαρτών καθώς επίσης και τη χρήση τους» (*International Cartographic Association*). Άρα θα λέγαμε πλέον ότι η χαρτογραφία προάγει-δημιουργεί εκπαίδευση, πολιτισμό, έρευνα.

Χαρτογραφικές σπουδές

Οι απαρχές της σύγχρονης χαρτογραφίας στα ελληνικά πανεπιστήμια, και ιδιαίτερα στις σπουδές των τοπογράφων, συμπίπτουν με την καταλυτική παρουσία ενός καθηγητή, του Γεώργιου Βέη, που εισήγαγε και ανέλαβε τη διδασκαλία σχετικού μαθήματος, χωρίς άλλο αντίστοιχο στα άλλα πανεπιστήμια. Ωστόσο για αρκετά χρόνια η ελληνική χαρτογραφία των πανεπιστημίων έμεινε στο περιθώριο των διεθνών δραστηριοτήτων. Γρήγορα όμως καταφέρνει να ξεπεράσει την εσωστρέφειά της και να περάσει στο προσκήνιο, για να φτάσουμε στη σημερινή κατάσταση, όπου σε περισσότερα από οκτώ πανεπιστημιακά τμήματα και σχολές υπάρχει χαρτογραφικό έργο και έρευνα, σε πολλά από αυτά σε κυρίαρχη θέση.

Δεν μπορεί να παραλειφθεί επιπλέον το γεγονός ότι, παρόλο που οι σχολές και τα τμήματα εμφανίζουν

	ΕΜΠ	Σχολή Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών
	ΑΠΘ	Τμήμα Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών
	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Τμήμα Γεωγραφίας
	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο	Τμήμα Γεωγραφίας
	ΤΕΙ Αθηνών	Τμήμα Τοπογραφίας
	ΤΕΙ Σερρών	Τμήμα Γεωπληροφορικής και Τοπογραφίας
	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης
	ΑΠΘ	Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης (Βέροια)

Αποτύπωση
των χαρτογραφικών
σπουδών στην Ελλάδα

διαφορετικά προγράμματα σπουδών, υπάρχουν μαθήματα, όπως αυτά της Γενικής Χαρτογραφίας, της Θεματικής Χαρτογραφίας, των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών και της Γεωγραφίας, τα οποία εμφανίζονται σε όλα τα προγράμματα σπουδών των παραπάνω σχολών και τμημάτων

Έτσι, από μηδενικές σχεδόν συμμετοχές έως τη δεκαετία του '70, ξεπερνούν σήμερα τις 15 οι συμμετοχές στα Συνέδρια της ICA, με πολυπληθή παρουσία επιστημόνων του χώρου, χωρίς να αναφέρουμε τις συμμετοχές και παρουσιάσεις σε ειδικά, θεματικά συνέδρια, επιτροπές και ομάδες εργασίας, πάντα με θέ-

ματα που βρίσκονται στο κέντρο των ενδιαφερόντων της διεθνούς κοινότητας. Η ελληνική χαρτογραφία είναι σήμερα επώνυμη, και η συμμετοχή της στα διεθνή χαρτογραφικά δρώμενα είναι καταξιωμένη. Ένα παράδειγμα είναι και η πρόσφατη ίδρυση, με ελληνική πρωτοβουλία, ομάδας εργασίας από την ICA με αντικείμενο τις ψηφιακές τεχνολογίες στη χαρτογραφική κληρονομιά, με πρόεδρο τον καθηγητή Ευάγγελο Λιβιεράτο.

* Καθηγητής ΑΠΘ.

** Διπλ. ΑΤΜ, ΜSc, Υπ. διδάκτωρ ΑΠΘ, e-mail: ramnalis@topo.auth.gr.

Πλήθος μαθημάτων
σχετιζόμενων άμεσα ή
έμμεσα με τη
χαρτογραφία

	Χαρτογραφία	GIS	Γεωγραφία
	4	3	5
	9	2	5
	2	2	πολλά
	3	2	πολλά
	3	2	3
	3	3	3

Χαρτογραφική παραγωγή: φορείς και οργανισμοί

Για τη χαρτογραφική παραγωγή (κρατική ή ιδιωτική), γνωρίζουμε ότι η έως πριν μερικά χρόνια χαρτογραφική δραστηριότητα στη χώρα γινόταν σχεδόν αποκλειστικά από τη ΓΥΣ. Η ιδιωτική πρωτοβουλία στο αντικείμενο ήταν πολύ μικρή και περιοριζόταν σε μερικούς σχολικούς χάρτες τοίχου ή άτλαντες. Ποιος από τους μεγαλύτερους δεν θυμάται τις εκδόσεις Γιαννάκου ή τους σχολικούς άτλαντες Σιόλα για τους νεότερους;

Σήμερα βέβαια τα πράγματα διαφοροποιήθηκαν σημαντικά. Η ΓΥΣ παραμένει ο βασικός κρατικός χαρτογράφος, περιοριζόμενη όμως κυρίως στις μικρές κλίμακες, προσφέροντας τα υπόβαθρά της και στους ιδιώτες παραγωγούς χαρτών. Κλίμακες όπως η 1:50.000 και μικρότερες καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας. Μερικές από αυτές, όπως η 1:100.000 και η 1:250.000, αποτελούν και υποδείγματα χαρτογραφικής αισθητικής (βλ. συνημμένο πίνακα στο Παράρτημα).

Όλοι περιμέναμε ότι η ίδρυση του αρχικά ΟΧΚΕ και στη συνέχεια ΟΚΧΕ θα δρομολογούσε τη λειτουργία ενός πολιτικού οργανισμού χαρτογραφίας, η συνέχεια όμως διέψευσε τις ελπίδες. Παραμένει ωστόσο γεγονός ότι η εκτός ΓΥΣ χαρτογραφική παραγωγή αναπτύχθηκε ιδιαίτερα με την ευκαιρία της ΕΠΑ της δεκαετίας του 1980 και τη θαρραλέα όσο και διορατική πρωτοβουλία ενός αρχιτέκτονα, που συντέλεσε καθοριστικά στην ανέλιξη και την καταξίωση ενός «περιφρονημένου» κλάδου και ενός απαρχαιωμένου προγράμματος σπουδών.

Παράλληλα, και πολλές φορές με αρκετή επιτυχία, γίνεται γεγονός η ιδιωτική χαρτογραφική παραγωγή. Κυρίως με χάρτες ευρέως κοινού (τουριστικούς, πολιτιστικούς, σχολικούς και άλλους), μεγάλης ή μικρότερης κλίμακας, κάνουν την εμφάνισή τους διάφορες ιδιωτικές εταιρείες.

Υπάρχουν όμως και οργανισμοί όπως η ΧΕΕΕ, η οποία ιδρύθηκε το 1994 με έδρα τη Θεσσαλονίκη και πολύ γρήγορα εξελίχθηκε σε βασικό επιστημονικό πόλο των ασχολού-

μενων με τη χαρτογραφία στην Ελλάδα, με κύριο πυρήνα της διδάσκοντες και ερευνητές από τα δύο Τμήματα Τοπογράφων Μηχανικών του ΕΜΠ και του ΑΠΘ, αλλά και άλλων ειδικών από σχετικούς χώρους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και της Αυτοδιοίκησης. Από το 1997 η ΧΕΕΕ είναι εθνικός εκπρόσωπος στη Διεθνή Χαρτογραφική Ένωση (International Cartographic Association, ICA). Κύριοι στόχοι της ΧΕΕΕ, εκτός του θεμελιώδους, της ανάπτυξης και διάδοσης της επιστήμης, της τέχνης και της τεχνολογίας της χαρτογραφίας στην Ελλάδα, είναι κυρίως τρεις:

- η οργάνωση των τακτικών Εθνικών Συνεδρίων Χαρτογραφίας, από το 1994 (ετήσιων μέχρι το 1998, ανά διετία από τότε μέχρι σήμερα)
- η συμμετοχή στο έργο της ICA
- η ενημέρωση των ενδιαφερομένων σε χαρτογραφικά θέματα, μέσω του διαδικτύου.

Το Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς - Εθνική Χαρτοθήκη (ΕΚΕΧΧΑΚ) ιδρύθηκε το 1997 με νόμο που ψηφίστηκε ομόφωνα στη Βουλή των Ελλήνων, ως ΝΠΔ εποπτευόμενο από τον υπουργό Μακεδονίας-Θράκης. Το ΕΚΕΧΧΑΚ είναι κοινωφελές, μη κερδοσκοπικό, αυτοχρηματοδοτούμενο ίδρυμα. Οι κύριοι σκοποί του είναι:

- η ανάπτυξη και διάδοση της χαρτογραφίας και των χαρτών στον πολιτισμό, την εκπαίδευση, την καθημερινή ζωή και τη διοίκηση
- η σύνταξη αρχείου χαρτών και η ανάπτυξη νέων σχετικών ψηφιακών τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας.

Μέσα για την επίτευξη των σκοπών του είναι οι εκδόσεις, οι εκδόσεις –σε έντυπη και ψηφιακή μορφή– τα σεμινάρια και οι συναφείς

	ΓΥΣ	Γεωγραφική Υπηρεσία Στρατού
	ΟΚΧΕ	Οργανισμός Κτηματολογίου και Χαρτογραφίσεων
	ΥΥΠΝ	Υδρογραφική Υπηρεσία Πολεμικού Ναυτικού
	ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
	ΙΓΜΕ	Ινστιτούτο Γεωλογικών και Μεταλλευτικών Ερευνών
	ΥΑΑΤ	Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (πρώην Υπουργείο Γεωργίας)

	ΧΕΕΕ	Χαρτογραφική Επιστημονική Εταιρεία Ελλάδας
	ΕΚΕΧΧΑΚ	Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς (Εθνική Χαρτοθήκη)
	Hellas GIS	Ελληνική Εταιρεία Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών

Πάνω: Κύριοι φορείς χαρτογραφικής παραγωγής.

Κάτω: Οργανισμοί χαρτογραφικής συμβολής

δραστηριότητες, καθώς και οι εθνικές και διεθνείς συνεργασίες.

Ένας ακόμη οργανισμός ο οποίος στρέφεται κυρίως στο χώρο των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών είναι η Hellas ICA, σκοπός της οποίας είναι η στήριξη της Ελληνικής Κοινότητας Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών και η προώθηση της τεχνολογίας, της επιστήμης και των εφαρμογών τους. Το σκοπό αυτόν η Εταιρεία προσπαθεί να επιτύχει:

- με την οργάνωση διαλέξεων, σεμιναρίων, εκθέσεων, πανελληνίων και διεθνών συνεδρίων και εν γένει εκδηλώσεων καθώς και με τη συμμετοχή σε αυτές και άλλες σχετικές οργανώσεις

- με την ανάπτυξη της έρευνας και τη συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα

- με την ίδρυση και συντήρηση βιβλιοθηκών, συλλογών, φωτογραφιών, σχεδίων και υποδειγμάτων,

ψηφιακού υλικού και άλλου υλικού τεκμηρίωσης.

Επιπλέον, η παραγωγή μιας νέας σειράς σχολικών χαρτών τοίχου από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο του Υπουργείου Παιδείας συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη της ελληνικής χαρτογραφικής παραγωγής. Πρόκειται για μια σημαντική δουλειά, υψηλών επιστημονικών και αισθητικών προδιαγραφών, έργο μιας ομάδας συναδέλφων που καταξιώνουν με το έργο αυτό το ρόλο του σύγχρονου Έλληνα χαρτογράφου.

Σήμερα πλέον, και μετά από πολλές δεκαετίες σε σχέση με τους υπόλοιπους Ευρωπαίους, ο Έλληνας τουρίστας κυκλοφορεί με χάρτες και οδηγούς στη δική του γλώσσα, φτιαγμένους από Έλληνες παραγωγούς. Η αξιολόγησή τους είναι ένα άλλο θέμα, προς το παρόν ο νέος ή η νέα που περιδιαβάζουν τη χώρα με ένα χάρτη στα χέρια είναι το σημαντικό!

Προβλήματα χαρτογραφικής παραγωγής

Υπάρχουν όμως ακόμα αρκετά προβλήματα, σχεδόν εγγενή στην ελληνική χαρτογραφική παραγωγή, που δημιουργούν δυσλειτουργίες και ασυνέχειες, με τέτοιον τρόπο ώστε πολλές φορές λειτουργούν ανασταλτικά στην ομαλή εξέλιξη αυτής της δραστηριότητας.

Κωδικοποιώντας αυτά τα προβλήματα, θα λέγαμε ότι αναφέρονται στα παρακάτω:

- αποσπασματικές παραγωγές
- έλλειψη κοινών προδιαγραφών και ομοιογένειας
- έλλειψη κωδικοποίησης και κατανομής αρμοδιοτήτων.

Χαρτογραφική έρευνα

Στο χώρο της ακαδημαϊκής χαρτογραφικής έρευνας υπάρχουν 21 τομείς θεσμοθετημένοι από την ICA. Από τη «Χαρτογραφία και παιδιά» στους «Χάρτες και Διαδίκτυο» μέχρι την «Οπτικοποίηση και εικονικά περιβάλλοντα» και την «Πανταχού παρούσα χαρτογραφία». Στην Ελλάδα το χαρτογραφικό ακαδημαϊκό ενδιαφέρον στρέφεται κυρίως στους εξής τομείς:

- Χαρτογραφία και παιδιά
- Εκπαίδευση και κατάρτιση
- Γενίκευση
- Χαρτογραφικές προβολές
- Χαρτογραφία για άτομα με προβλήματα όρασης
- Χάρτες και Διαδίκτυο
- Εθνικοί και περιφερειακοί άτλαντες – θεματική χαρτογραφία
- Θεωρητική χαρτογραφία
- Οπτικοποίηση και animation
- Ψηφιακές τεχνολογίες στη χαρτογραφική κληρονομιά
- Αβεβαιότητα των χωρικών δεδομένων και χαρτογραφική ποιότητα

- Χαρτογραφική σύνθεση και παραγωγή

- Τουριστική χαρτογραφία
- Χάρτες και ΜΜΕ
- Τοπωνύμια.

Αναφορικά με τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών, υπάρχει πλέον εύρος και ποικιλία ερευνητικών δραστηριοτήτων των αντίστοιχων πανεπιστημιακών τμημάτων και στον τομέα της χαρτογραφίας, επισημαίνοντας ιδιαίτερα τα προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών των δύο Τμημάτων Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών σχετικά με τη χαρτογραφία. Επιπλέον, στο δεύτερο μισό της εξεταζόμενης περιόδου χαρτογραφικής έρευνας στην Ελλάδα, οι διδακτορικές διατριβές που σχετίζονται ή εμβαθύνουν στη χαρτογραφία μετρούν πλέον μερικές δεκάδες, λαμβανομένων υπόψη και αυτών που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Το «σύμπλεγμα» χαρτογραφία/γεωγραφία

Τι γίνεται ωστόσο με το «σύμπλεγμα» χαρτογραφία/γεωγραφία; Μάλλον δεν είναι τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών που επιχείρησαν το πάντρεμα γεωγραφίας και χαρτογραφίας. Από τη γέννησή τους αυτές οι επιστήμες προχωρούσαν μαζί. Ας μην ξεχνάμε ότι διάσημοι χαρτογράφοι ήταν και γεωγράφοι, και τούμπαλιν. Χωρίς να αφήνουμε απ' έξω τους αστρονόμους.

Στις μέρες μας όμως διαπιστώνουμε την ύπαρξη διαφορετικών προσεγγίσεων: από τη μια μεριά οι καινούργιες χωρικές σπουδές στη χώρα μας, που παραπαίουν αρκετές φορές μεταξύ πολεοδομίας, χωροταξίας και σχεδιασμού, συχνά με αρκετή δόση αρχιτεκτονικής, και από την άλλη η χαρτογραφία των Σχολών και Τμημάτων Τοπογρά-

φων, που προσπαθούν να προσπεράσουν αβασάνιστα τη γεωγραφική διάσταση των χαρτογραφικών απεικονίσεων, περιορίζοντας πολλές φορές την απεικόνιση σε έναν vector ή raster μετασχηματισμό, υποβαθμίζοντάς τη σε μια «τοπογραφίζουσα» χαρτογραφία.

Πηγαίνοντας προς τα πίσω, δεν μπορούμε παρά να διαπιστώσουμε μια κατ' αρχήν απόσταση, που διατηρήθηκε για αρκετά χρόνια, μεταξύ των δύο επιστημών. Βέβαια, υπάρχουν περιπτώσεις που μπορούν να διαψεύσουν τις παραπάνω θέσεις. Οι προσπάθειες που γίνονται είναι πολλές προς αυτή την κατεύθυνση, ιδιαίτερα μέσα από την ανάπτυξη νέων αντικειμένων όπως η θεματική χαρτογραφία. Δεν είναι καθόλου τυχαίο που η θεματική χαρτογραφία θεωρείται βασικό συστατικό όλων των προγραμμάτων σπουδών των σχετικών τμημάτων και σχολών. Είναι αντίστοιχα ευτυχές που όλα τα Τμήματα και οι Σχολές Τοπογράφων θεώρησαν απαραίτητη τη θεραπεία της γεωγραφικής επιστήμης.

Σήμερα δίνεται μεγάλη προσοχή και σημασία στις επιλογές των χαρτογράφων σε ό,τι αφορά στη σχέση των δύο επιστημών. Ειδικότερα στη θεματική χαρτογραφία, το μεγαλύτερο μέρος της ερευνητικής και διδακτικής δραστηριότητας αφιερώνεται σε αυτή τη γεωγραφική διάσταση των φαινομένων, με κίνδυνο πολλοί από τους ασχολούμενους με αυτό να κατηγορούνται για τη «γεωγραφίζουσα» χαρτογραφία που προωθούν.

Χαρτογραφία vs. ΣΓΠ;

Η πληθωρική εμφάνιση των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών, ήδη από τη δεκαετία του 1970 αλλά κυρίως στις επόμενες, δη-

μιούργησε νέα δεδομένα τόσο στο χώρο της γεωγραφικής ανάλυσης όσο και σε αυτόν της χαρτογραφικής απεικόνισης. Και αν στην πρώτη περίπτωση η τολμηρή άποψη ότι γίνεται γεωγραφική ανάλυση μέσω ΣΓΠ αντιμετωπίζεται σε επιστημολογικό επίπεδο με έντονο διάλογο και επιστημονικούς διαξιφισμούς, στη δεύτερη περίπτωση τα πράγματα είναι κάπως διαφορετικά.

Ο βαθμός ασάφειας στο διαχωρισμό ορίων μοιάζει να είναι ιδιαίτερα μεγάλος, τόσο μάλιστα που η ίδια η ICA έβαλε σε ψηφοφορία στην τελευταία της συνέλευση το θέμα αλλαγής του ονόματός της με την προσθήκη του όρου ΣΓΠ. Η πρόταση καταψηφίστηκε με άνετη πλειοψηφία, το ερώτημα όμως παρέμεινε. Κατά πόσο δηλαδή είναι δυνατόν η αναλυτική προσέγγιση στη σύνθεση και τη μορφοποίηση του χάρτη να αντικατασταθεί από τις διαδικασίες παραγωγής της εικόνας που έχει η επεξεργασία χωρικών δεδομένων. Το πρόβλημα προφανώς δεν είναι συντεχνιακό αλλά κυρίως οντολογικό. Σε ποιο βαθμό δηλαδή ένα τεχνολογικό εργαλείο μπορεί να αντικαταστήσει μια δομημένη επιστήμη. Λόγοι και αντίλογοι υπάρχουν πολλοί...

Διλήμματα επιστημολογικά και συσχετισμοί δυνάμεων: Ποια χαρτογραφία για ποιους;

Όπως και σε άλλους τομείς, η ανάπτυξη δημιουργεί παρελκόμενα, και όταν ακόμα δεν διαπιστώνονται παράπλευρες απώλειες, η ύπαρξη διαφοροποιήσεων είναι προφανής. Όσο η χαρτογραφία αποτελούσε στην Ελλάδα «επτασφράγιστο» μυστικό ειδικών υπηρεσιών, η συζήτηση γύρω από αυτήν περιοριζόταν μεταξύ ελαχίστων και μη διαφωνούντων.

Σήμερα όμως η χαρτογραφία αποτελεί αντικείμενο της καθημερινότητας πολλών κοινωνικών ομάδων, πολύ διαφορετικών ως προς την επιστημονική γνώση, την κοινωνική διαστρωμάτωση, την ηλικιακή δομή, την επαγγελματική απασχόληση, το φύλο και πολλά ακόμα. Με αυτό τον τρόπο η χαρτογραφία δεν μπορεί πλέον να στοχεύει μονοσήμαντα. Δεν μπορεί, για παράδειγμα, να αφορά και να ενδιαφέρει μόνο ειδικούς και μνημένους. Αυτό είναι κατανοητό και αποδεκτό σε μεγάλο βαθμό.

Με ποιον τρόπο όμως μπορεί να γίνει η μετουσίωση μιας επιστήμης, και μάλιστα θετικής, αντικείμενο διαπραγματεύσεων και προσαρμογών; Η πρόκληση είναι μεγάλη και οι κίνδυνοι ακόμα πιο πολλοί. Ωστόσο η αδιαφορία είναι ακόμα πιο επικίνδυνη. Καλούμεθα όλοι, εμπλεκόμενοι και μη, αλλά εν πάση περιπτώσει οι σχέσεις έχοντες έστω και με την κατανάλωση του προϊόντος, να αντιμετωπίσουμε αυτό το υπαρκτό ερώτημα με νηφαλιότητα, αυστηρότητα και υπευθυνότητα. Το μεγάλο βάρος πέφτει ίσως στους ακαδημαϊκούς επιστήμονες, αλλά όχι μόνο σε αυτούς.

Συμπεράσματα

Αν θέλαμε να αναφέρουμε μερικά συμπεράσματα, θα μπορούσαμε να πούμε ότι σήμερα η ελληνική χαρτογραφία καλλιεργείται σε πολύ υψηλό επίπεδο. Η εξέλιξη που γνώρισε, κυρίως σε ακαδημαϊκό επίπεδο, αυτά τα σχεδόν 40 χρόνια σύγχρονης ζωής την κάνουν σήμερα αναγνωρίσιμη διεθνώς. Πρόσωπα, έρευνες και ιδρύματα είναι ιδιαίτερα καταξιωμένα σε διεθνή fora και συναντήσεις. Όσο για τα ερευνητικά και εφαρμοσμένα ενδιαφέροντα των Ελλήνων χαρτογράφων, ουδόλως υπολείπο-

νται των αντίστοιχων ξένων συναδέλφων τους. Η ελληνική ιδιομορφία, η θεραπεία δηλαδή της επιστήμης αποκλειστικά μέχρι πρόσφατα σε Τμήματα Τοπογράφων, ίσως να συντέλεσε στη γρήγορη και εκτατική αυτοματοποίησή της, προσφέροντάς της τις μεγάλες δυνατότητες εκμετάλλευσης της νέας τεχνολογίας.

Από την άλλη βέβαια, η αποκοπή της για χρόνια από ένα γεωγραφικό περιβάλλον είναι πιθανό να έχει δημιουργήσει μερικά κενά, που ελπίζουμε σύντομα να καλυφθούν και από την ανάπτυξη των γεωγραφικών σπουδών στην Ελλάδα.

Η κατανόηση των παραπάνω, κυρίως ως προς τα ζητήματα του αναλυτικού προσδιορισμού, της περιγραφής, της μελέτης, της διαχείρισης, του ελέγχου και της απεικόνισης του γήινου χώρου και όσων σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τη γεωμετρία του και την κοινωνική του χρήση, ελπίζουμε να θέσει τις βάσεις για μια νέα εθνική χαρτογραφία στη χώρα μας τον 21ο αιώνα.

Ωστόσο, τώρα περισσότερο από ποτέ, οι επιστήμες που έχουν σχέση με την απεικόνιση και την αναπαράσταση του χώρου έχουν πρόβλημα ταυτότητας, όχι τόσο επιστημονικής όσο επαγγελματικής, ή καλύτερα ταυτότητας αντικειμένου και μονοπώλησης ή κατοχύρωσής του.

Οι αλλαγές σε τίτλους και ονόματα προφανώς σηματοδοτούν και περιεχόμενα, παραμένει ωστόσο μεγάλης, αν όχι μεγαλύτερης, σημασίας και ο τρόπος αναπαραγωγής του γνωστικού αντικειμένου.

Σήμερα, που με παρεμβάσεις τύπου Μπολόνια δεν είναι πολύ σίγουρο αν το πρόβλημα είναι μόνο τίτλου και ονόματος και όχι ύπαρξης, η συζήτηση παίρνει άλλες διαστάσεις και τα ερωτήματα γίνονται πολυσήμαντα. Η απάντησή τους μπορεί να χρειαστεί να είναι και αγωνιστική.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Καρνάβου, Ε. (2002), *Υποδομή χωρικών δεδομένων και γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών για τη σύγχρονη Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Λιβιεράτος, Ε. (1998), *Χαρτογραφία και χαρτών περιήγησις: 25 αιώνας από τους Ίωνες στον Πτολεμαίο και τον Ρήγα*, Θεσσαλονίκη: Εθνική Χαρτοθήκη.
- Λιβιεράτος Ε. (1999), «Το πρόβλημα της ελληνικής χαρτογραφίας από την ίδρυση του κράτους μέχρι σήμερα», *Η Καθημερινή*, Επτά Ημέρες, Κυριακή 11 Ιουλίου.
- Λιβιεράτος, Ε. (2005), «Η ελληνική χαρτογραφία σε αναμονή», *Η Καθημερινή*, Τέχνες και Γράμματα, Κυριακή 9 Ιανουαρίου.
- Μπούτουρα, Χ. (1987), *Αυτοματοποιημένος βασικός εθνικός χάρτης 1:5.000-1:10.000. Πρωτογενείς και παράγωγες χαρτογραφικές διαδικασίες και προδιαγραφές*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών, ΑΠΘ.
- Μπούτουρα, Χ. (1991), *Παραγωγή και χρήση χαρτών*, πανεπιστημιακές σημειώσεις, Τμήμα Αγρονόμων Τοπογράφων Μηχανικών, ΑΠΘ.
- Μυριδής, Μ. (2001), «Γεωγραφικές σπουδές στις ελληνικές πολυτεχνικές σχολές», *Γεωγραφίες*, 2: 61-69, Αθήνα: Εξάντας.

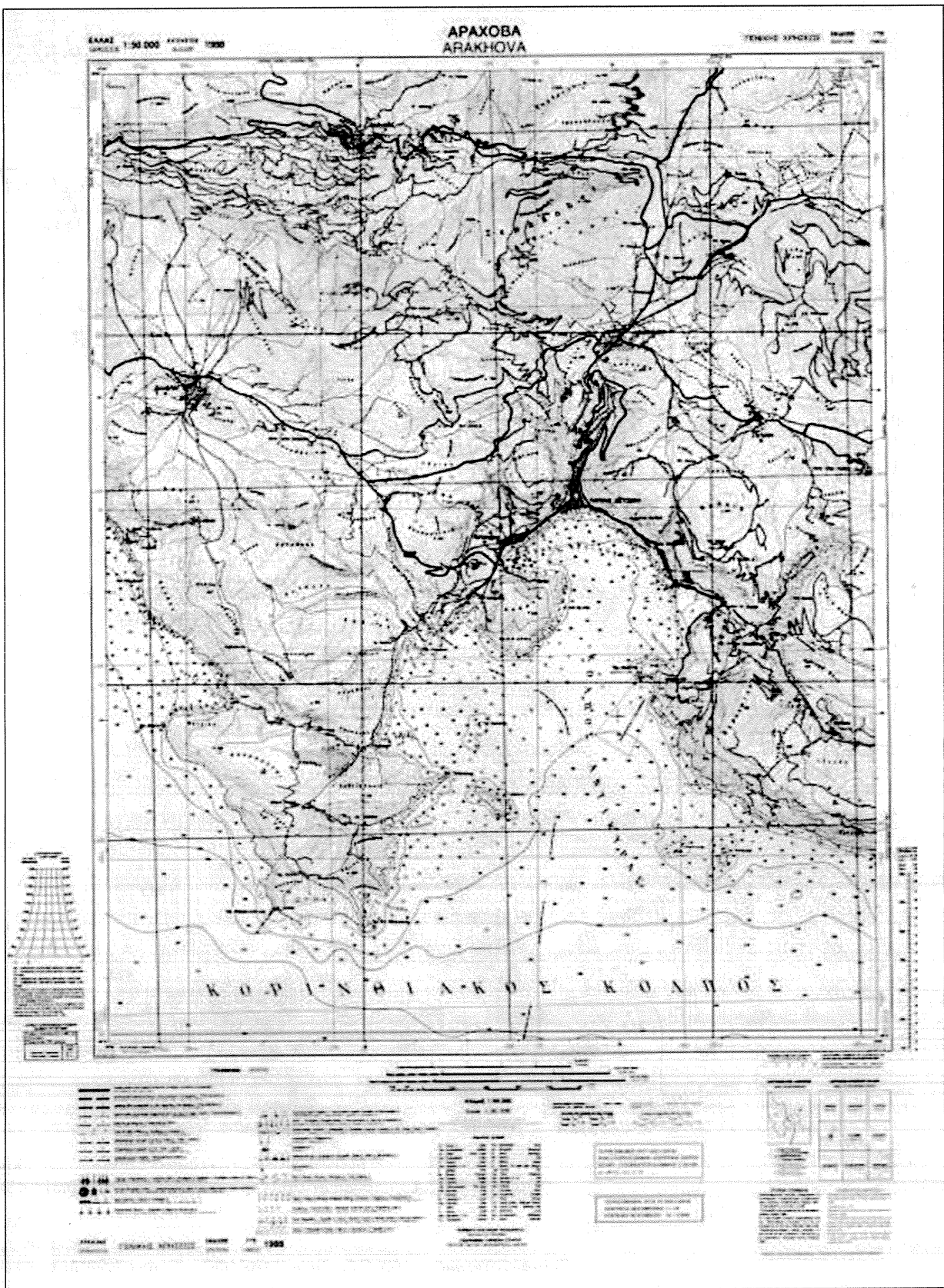
ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- <http://www.icaci.org>
<http://www.maplibrary.gr>
<http://xeee.topo.auth.gr>
<http://www.hellasgi.gr>
<http://www.gys.gr>
<http://www.okxe.gr>
<http://www.yplexode.gr>
<http://www.igme.gr>
<http://www.minagric.gr>
<http://www.hnhs.gr>
<http://www.statistics.gr>
http://www.ntua.gr/gr_academics/agron/agron.htm
<http://www.topo.auth.gr/>
http://www.hua.gr/tm_geo/default_gr.htm
http://www.aegean.gr/Geography/intro_gr.htm
<http://www.prd.uth.gr/>
<http://www.teiath.gr/stef/topografia/index.htm>
<http://www.teiser.gr/geoplr/index.html>

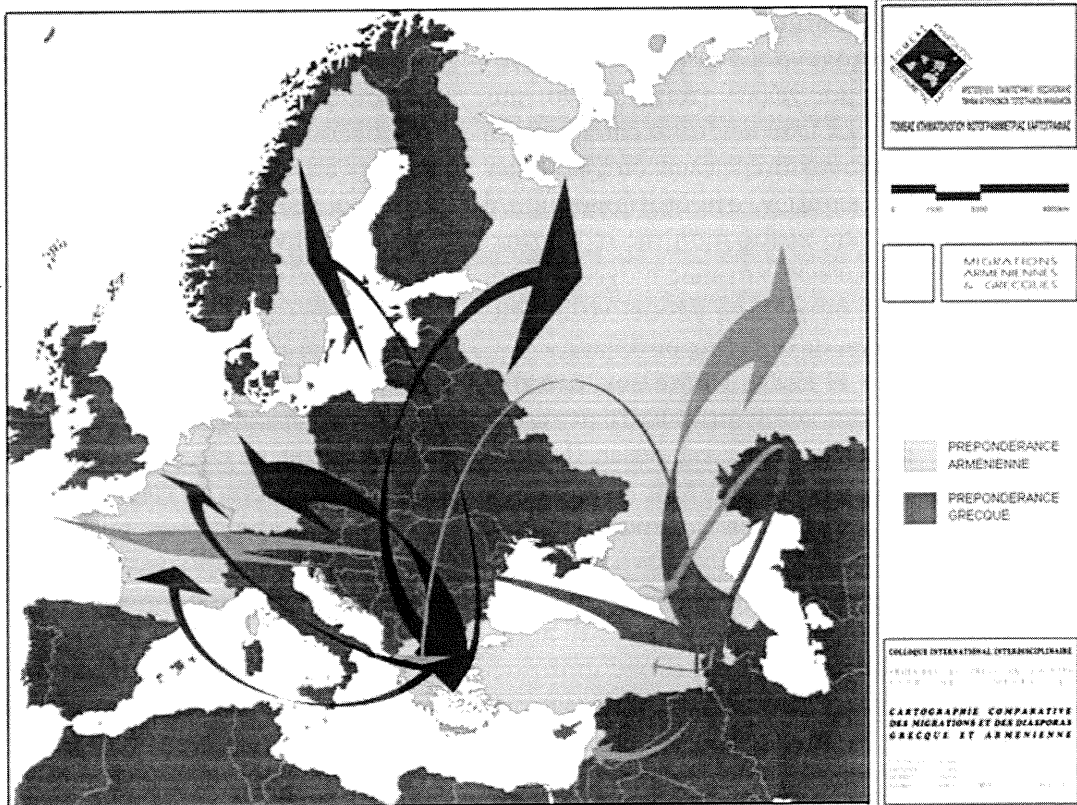
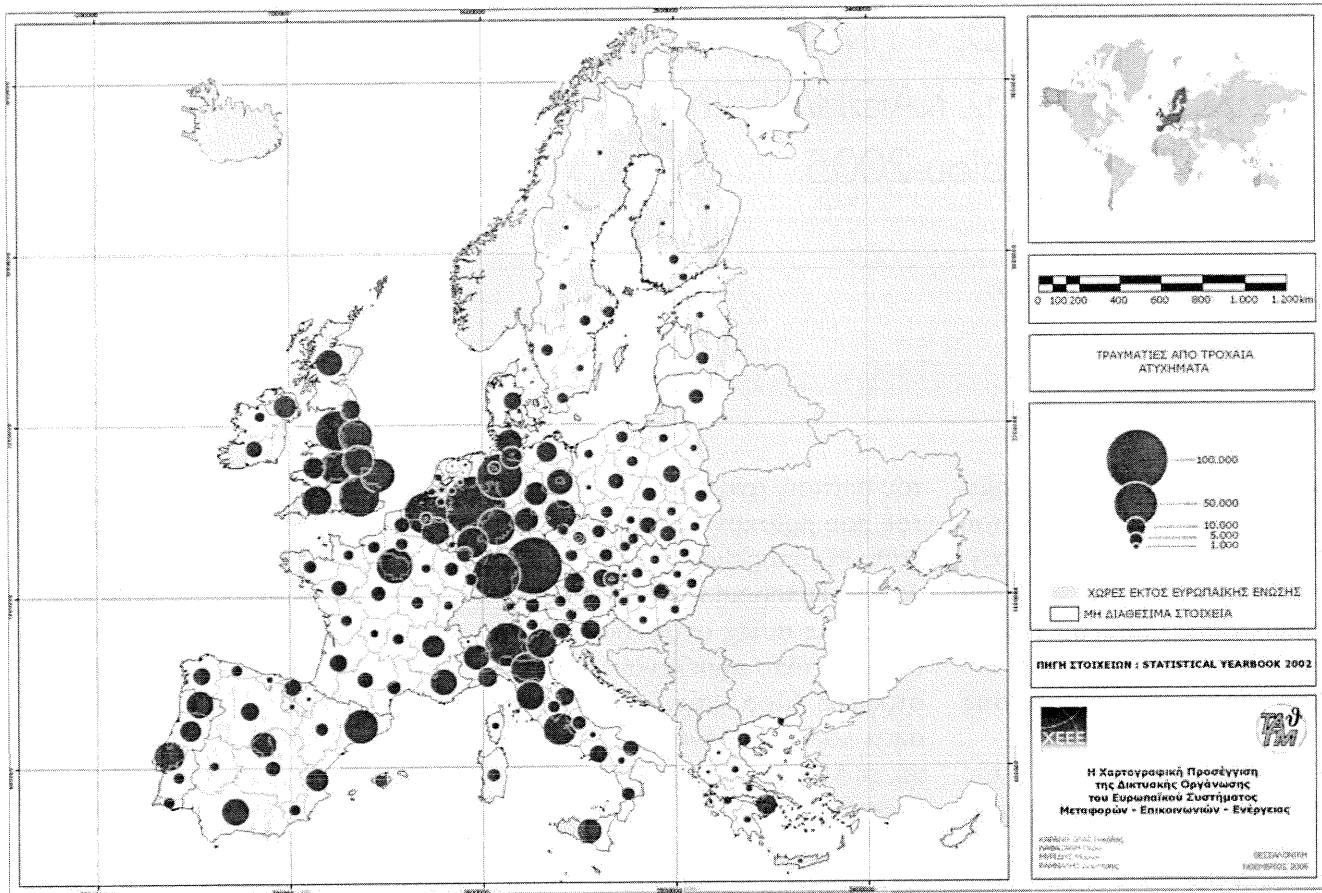
Παράρτημα.

Κατάλογος φορέων και χαρτογραφικού υλικού

Φορέας	Είδος	Κλίμακα	Περιεχόμενο	Διάθεση
ΓΥΣ	Τοπογραφικοί	1/2.000.000	Ακτογραμμή και σύνορα χώρας	Αναλογική και ψηφιακή
		1/2.500.000	Ακτογραμμή και σύνορα χώρας	Αναλογική και ψηφιακή
		1/1.000.000	Οδικό δίκτυο	Αναλογική και ψηφιακή και raster
	Γεωφυσικοί	1/500.000	Οδικό δίκτυο και ανάγλυφο	Αναλογική
		1/250.000	Οδικό δίκτυο και ανάγλυφο	Αναλογική και ψηφιακή και raster
	Στρατηγικοί	1/400.000	Οδικό δίκτυο και ανάγλυφο	-
		1/200.000	Οδικό δίκτυο και ανάγλυφο	-
	Τοπογραφικοί	1/100.000	Κάλυψη: όλη η χώρα	Αναλογική και raster
		1/50.000	Κάλυψη: όλη η χώρα	Αναλογική και raster
		1/25.000	Περιορισμένη κάλυψη	Αναλογική
		1/20.000	Περιορισμένη κάλυψη	Αναλογική
		1/10.000	Σχέδια πόλεως	Αναλογική
		1/5.000	Κάλυψη: σχεδόν όλη η χώρα	Αναλογική και ψηφιακή
		1/5.000	Μοντέλο εδάφους - ισοΐψεις 20 μ.	Ψηφιακή
			Μοντέλο εδάφους - κάρναβος 250 μ., 100 μ., 30 μ.	Ψηφιακή
ΥΥΠΝ	Υδρογραφικοί	1/4.200.000	Μεσόγειος Θάλασσα	Αναλογική
		1/2.250.000	Μεσόγειος Θάλασσα	Αναλογική
		1/1.750.000	Ελληνικός θαλάσσιος χώρος	Αναλογική
		1/1.000.000	Ελληνικός θαλάσσιος χώρος	Αναλογική
		1/500.000	Ελληνικός θαλάσσιος χώρος	Αναλογική
		1/300.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών	Αναλογική
		1/250.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών	Αναλογική και ψηφιακή
		1/150.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών	Αναλογική
		1/100.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών	Αναλογική
		1/75.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών	Αναλογική
	1/95.000 ως 1/50.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών	Αναλογική και ψηφιακή 1/50.000	
	1/45.000 ως 1/2.000	Μέρη ελληνικών θαλασσών [λιμενοδείκτες]	Αναλογική	
ΥΠΑ	Αεροναυτικοί	1/1.000.000	Κάλυψη: όλη η χώρα	Αναλογική
		1/500.000	Κάλυψη: όλη η χώρα	Αναλογική
ΕΣΥΕ	Τοπογραφικός	1/1.000.000	Διοικητική διαίρεση σε νομούς	Αναλογική
		1/200.000	Νομοί της χώρας και διοικητικά όρια	Αναλογική
		1/100.000	Προτεύουσα και γεωγραφικός άτλαντας ΟΤΑ	Αναλογική
Υπ. Γεωργίας	Θεματικοί	1/5.000	Τοπογραφικά διαγράμματα πόλεων	Αναλογική και προσεχώς ψηφιακή
		1/25.000	Κτηματικοί χάρτες και ταξινόμηση γαιών	Αναλογική και ψηφιακή
		1/20.000	Χρήσεις γης	Αναλογική
		1/5.000	Βλάστηση, δάση, χρήσεις γης	Αναλογική και εν μέρει ψηφιακή
		1/5.000	Αμπελοουργικό και ελαιοκομικό μητρώο, αναδασμοί	Αναλογική
ΥΠΕΧΩΔΕ ΟΚΧΕ	Τοπογρ. διαγράμ.	1/20.000 ως 1/200	Κάλυψη: αστικές περιοχές	Αναλογική
	Κτηματολογικοί	1/5.000 και 1/1.000	Κάλυψη Εθνικού Κτηματολογίου	Αναλογική
	Θεματικός	1/100.000	Διαγράμματα κάλυψης γης	Ψηφιακή
	Τοπογραφικός	1/50.000	Διοικητική διαίρεση ΟΤΑ	Ψηφιακή
ΥΠΕΧΩΔΕ Γεν. Δ/ση Πολοδομίας Τοπογρ. διαγράμ.		1/10.000	Χάρτες ΖΟΕ	Αναλογική
		1/10.000 ως 1/5.000	Χάρτες ΓΠΣ	Αναλογική
		1/5.000	Νομοθετημένα όρια ΟΤΑ	Αναλογική
		1/1.000	Πολοδομικές μελέτες ΕΠΑ	Ψηφιακή
ΥΠΕΧΩΔΕ Δ/ση Χωροταξίας	Θεματικοί	1/500.000	Αναπτυξιακά χαρακτηριστικά περιφερειών	Αναλογική
		1/250.000	Δομή παραγωγικού συστήματος και υποδομής	Αναλογική
		1/100.000	Χρήσεις γης	Αναλογική
		1/50.000	Εγκαταστάσεις αεροδρομίων, λιμένων κ.λπ.	Αναλογική
		1/25.000	Χρήσεις γης (προϊόν μεγέθυνσης)	Αναλογική
		1/10.000	Υποστήριξη ειδικών χωροταξικών μελετών	Αναλογική
		1/250.000	Συνεργασία με το αντίστοιχο της ΓΥΣ	Ψηφιακή
		1/100.000	Σημειακές χωροθετήσεις έργων υποδομής	Ψηφιακή
1/50.000	Αρχαιολογικές ζώνες	Ψηφιακή		
ΙΓΜΕ	Γεωλογικός	1/500.000	Γεωλογικά και σεισμοτεκτονικά χαρακτηριστικά	Αναλογική
		1/200.000	Επιφανειακά ιζήματα πυθμένα θαλασσών	Αναλογική
		1/200.000 και 1/100.000	Γεωχημικοί άτλαντες	Αναλογική
		1/100.000	Νεοτεκτονικός	Αναλογική
		1/50.000 ως 1/5.000	Γεωλογικά χαρακτηριστικά σε μέρη ελλαδικού χώρου	Αναλογική
Υπ. Ανάπτυξης	Θεματικός	1/50.000	Γεωλογικά και μεταλλευτικά χαρακτηριστικά	Προσεχώς ψηφιακή
		1/1.000.000	Υδρολιθολογικός	Αναλογική
ΟΤΑ	Θεματικοί	1/2.000 και 1/1.000	Κάλυψη: αστικοί ΟΤΑ	Αναλογική και ψηφιακή

Χάρτης 1.
Χάρτης ΓΥΣ 1:50.000, έκδοση 1971, φύλλο «Αράχοβα»

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ: «ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΕΣ ΣΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ» ΕΜΠ, 11-12 Νοεμβρίου 2005

Κατερίνα Παπασημάκη*

Το παραπάνω συνέδριο πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος «Φύλο και Χώρος», που υλοποιείται στο ΕΜΠ, και ήταν αφιερωμένο στην καθηγήτρια Άννη Βρυχέα, σημαντικό στέλεχος του προγράμματος, που μας άφησε στις αρχές του 2005.

Η Άννη Βρυχέα, καθηγήτρια του ΕΜΠ και της ζωής, αγωνίστρια σε αγώνες καλούς, ήπια και δυναμική, πολυσύνθετη και απλή, θεωρητική και πρακτική, δασκάλα και φίλη με τους φοιτητές και τις φοιτήτριές της, δίδαξε με τη στάση της σ' εμάς τους νεότερους αρχιτεκτονική και ανθρωπιά.

Το συνέδριο χωρίστηκε σε επτά θεματικές ενότητες. Οι πέντε περιλάμβαναν ομιλίες-ανακοινώσεις και οι υπόλοιπες δύο συζητήσεις «στρογγυλής τραπέζης».

1. Οι ανακοινώσεις

Στην πρώτη ενότητα, με θέμα «Το φύλο του ιδιωτικού χώρου» και συντονίστρια την Ντίνα Βαΐου, καθηγήτρια ΕΜΠ, παρουσιάστηκαν τρεις ανακοινώσεις:

- Η Ana Estirado Gorla, από την ομάδα «La Mujer Construye» της Μαδρίτης, αναφέρθηκε στην ουσία

του σπιτιού, ανιχνεύοντας εκδοχές του που βρίσκονται πέρα από την καθαρά εμπορευματική διαδικασία και την εμπορική του αξία. Οι προσεγγίσεις αυτές αναφέρονται στο σπίτι ως τόπο προέλευσης και επιστροφής (άρα επανένωσης), στο σπίτι που μας οδηγεί προς την Ψυχή, τη Μορφή, την Ύπαρξη, την Ομορφιά, τη Μητέρα Γη, στο σπίτι που έχει στο κέντρο του τη Γυναίκα.

- Η Βάσω Τροβά, επίκουρη καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, εστίασε την προσοχή της στα κατασκευασμένα όρια των ιδιωτικών μας χώρων (τοίχους, ανοίγματα κ.λπ.) και πώς αυτά επιδρούν στη δημιουργία έμφυλων διαχωρισμών και επαφών, στη διατήρηση και/ή μείωση-κατάργηση της ιεραρχίας. Επομένως, και πώς η σχεδιαστική τους διαχείριση μπορεί να παρεμβάλλει σε αυτές τις συνθήκες.

- Η Ελένη Πορτάλιου, αναπληρώτρια καθηγήτρια ΕΜΠ, με αφορμή μια εργασία της Susan R. Henderson με θέμα «Μια επανάσταση στη σφαίρα των γυναικών: η Grete Lihotzky και η κουζίνα της Φραγκφούρτης», επικέντρωσε το ενδιαφέρον της στο ερώτημα εάν προϋπόθεση της ολόπλευρης ισότητας, και κατ' επέκταση της απελευθέρωσης, είναι η αμφισβήτηση της θέσης των γυναικών στην κατοικία και την οικογένεια. Μια κουζίνα –όπως ε-

πιγραμματακά ανέφερε– μπορεί να μιλήσει για την κοινωνική θέση των γυναικών.

Στη δεύτερη ενότητα, με θέμα «Χώροι και τόποι του σώματος» και συντονιστή τον Γιώργο Μαργελάκη, λέκτορα ΠΔ407, παρουσιάστηκαν τρεις ανακοινώσεις:

- Η Σάσα Λαδά, αναπληρώτρια καθηγήτρια ΑΠΘ, ανέπτυξε τη διαφορετική αντίληψη, σημασία, προσπελασιμότητα και χρήση του αστικού χώρου που έχουν τα διαφορετικά φύλα και ακόμη πώς οι παραπάνω διαφορές επιδρούν στη συγκρότηση διαφορετικών ταυτοτήτων φύλου, σεξουαλικότητας και «κατασκευής» των σωμάτων. Όλα αυτά όμως είναι αποτέλεσμα συνδιαμόρφωσης με την αλληλεπίδραση που ασκούν (διαλεκτικά) τα φύλα με την καθημερινή σχέση και επαφή.

- Η Νίκη Σορβανή, μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΕΜΠ, μιλώντας για το σώμα από την οπτική του τρισδιάστατου σχήματός του, το εξετάζει ως χώρο στον οποίο κατοικεί η έμφυλη φύση και που μαζί με τις εξωτερικεύσεις του (κίνηση, ομιλία, βλέμμα κ.λπ.) εκδηλώνει στοιχεία ταυτότητας.

- Η Μυρτώ Χρονάκη, αρχιτέκτων, έθιξε θέματα που αφορούν στη φύση της γυναίκας στη φάση της γέννας, την απομάκρυνσή της από το σπίτι και την ταυτόχρονη υποταγή του σώματός της στις ιατρικές

* Μεταπτυχιακή φοιτήτρια ΕΜΠ.

«αυθεντίες» και τη διοικητική γραφειοκρατία.

Στην τρίτη ενότητα, με θέμα «Έμφυλοι λόγοι και εννοιολογικά σχήματα» και συντονίστρια τη Μαρία Στρατηγάκη, λέκτορα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, παρουσιάστηκαν τρεις ανακοινώσεις:

- Η Ντίνα Βαΐου, καθηγήτρια ΕΜΠ, και ο Γιώργος Μαρνελάκης, λέκτορας ΠΔ407 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, έθεσαν ζητήματα που αφορούν στην κυριαρχία της αγγλοσαξονικής βιβλιογραφίας και της αγγλικής γλώσσας στην επιστημονική συζήτηση γενικότερα, αλλά και ειδικότερα στις αναζητήσεις επί των θεμάτων φύλου και χώρου. Η γενικευμένη χρήση της αγγλικής γλώσσας θέτει ζητήματα που αφορούν αφενός στην επιβολή θεωρητικών διατυπώσεων και αντιλήψεων συγκεκριμένου γεωπολιτικού χώρου και αφετέρου στη διαδικασία «μετάφρασης». Στο πλαίσιο αυτό, επισημάνθηκε και η αδυναμία της ελληνικής γλώσσας να αποδώσει με ακρίβεια τις έννοιες του βιολογικού και κοινωνικού φύλου (sex/gender).

- Η Έλια Νταουσάνη, φοιτήτρια ΕΜΠ, με αφορμή τον ανθρωπογονικό μύθο που αναφέρεται στο *Συμπόσιο* του Πλάτωνα, προσπάθησε να συνδέσει τις φιλοσοφικές αναζητήσεις με τη φυλετική δυαδικότητα, επιχειρηματολογώντας υπέρ της ισότιμης μεταχείρισής τους, της φυλετικής ασυμμετρίας και του «τριμερούς πολλαπλού (τριαδικού) συστήματος φυλετικής συμμετρίας».

- Ο Σταύρος Σταυρίδης, λέκτορας ΕΜΠ, μίλησε για τις έμφυλες ταυτότητες και τη θεατρικότητα της κατοίκησης. Ανέπτυξε τις αναζητήσεις του στην αναπαραγωγή και τη συγκρότηση των έμφυλων ταυτοτήτων μέσα στις χωρικές αντιθετικές σχέσεις τους, όπως αυτές διαμορφώνονται στη διαδρομή του χρόνου,

καταλήγοντας ότι η ταυτότητα είναι μια ψευδαίσθηση που παράγεται με πραγματικό τρόπο.

Στην τέταρτη ενότητα, με θέμα «Καθημερινές πρακτικές και κατά φύλο καταμερισμοί εργασίας» και συντονίστρια τη Μαρία Μαυρίδου, παρουσιάστηκαν τέσσερις ανακοινώσεις:

- Η Ρούλη Λυκογιάννη, υποψήφια διδάκτωρ ΕΜΠ, στην ανακοίνωσή της, μέσα από έρευνα που πραγματοποίησε αλλά και θεωρητικές επεξεργασίες, εξέτασε την καθημερινότητα των γυναικών στον αστικό χώρο. Ακόμη, περιέγραψε τις εμπειρίες των γυναικών, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν, αλλά και τις πρακτικές που αναπτύσσουν στην προσπάθεια επιβίωσης και ανέλιξής τους. Τέλος, αναφέρθηκε στους τρόπους με τους οποίους ο τόπος επιδρά σε αυτές, όπως και εκείνες με τη σειρά τους συμβάλλουν στη διαμόρφωση του τόπου.

- Η Χάρης Χριστοδούλου, λέκτορας ΠΔ407 στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, στην εργασία της αναδεικνύει τις εμπειρίες της καθημερινής ζωής γυναικών ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (μετανάστριες, τσιγγάνες, φτωχές, ηλικιωμένες) στην περιφέρεια της Θεσσαλονίκης. Μέσα από την έρευνα αυτή προβάλλονται ερευνητικά ερωτήματα σε μία προσπάθεια αποτύπωσης της αστικής γεωγραφίας μέσα από φεμινιστικές προσεγγίσεις.

- Η Λήδα Παπαστεφανάνη, λέκτορας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, αναφέρθηκε στον έμφυλο καταμερισμό εργασίας στη διάρκεια του 19ου και του πρώτου μισού του 20ού αιώνα. Τις ιεραρχικά ανώτερες –και φυσικά καλύτερα αμειβόμενες– θέσεις εργασίας καταλάμβαναν κυριαρχικά οι άνδρες, ενώ για τις γυναίκες προοριζόνταν οι υποδεέστερες, και αυτό κατά συνέπεια

καθόριζε αποφασιστικά την κοινωνική τους θέση και τελικά την ποιότητα ζωής τους. Η εργασία επικεντρώθηκε στην Αθήνα, τον Πειραιά και την Ερμούπολη και στηρίχτηκε σε αρχειακό υλικό.

- Η Αγγελική Αθανασοπούλου, ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου, ανέπτυξε τις εργασιακές σχέσεις που αναπτύχθηκαν μεταξύ Ελληνίδων εργοδοτριών (υπό την ιδιότητα της «νοικοκυράς του σπιτιού») και μεταναστριών εργαζομένων (υπό την ιδιότητα της «οικιακής βοηθού»). Η μετάθεση μέρους της φροντίδας του σπιτιού στη μετανάστρια –ο νέος καταμερισμός οικιακών εργασιών– γίνεται αντικείμενο διαπραγμάτευσης από τα δύο μέρη της εργασιακής σχέσης. Η έρευνα αυτή, μέσα από την αλληλοτομία της οικιακής φροντίδας, του φύλου και της εθνότητας, εστιάζει στη διαπραγμάτευση-προσδιορισμό των εργασιακών συνθηκών.

Στην πέμπτη ενότητα, με θέμα «Η “εν-σώματη” πόλη: φύλο και σεξουαλικότητα στον αστικό χώρο» και συντονίστρια τη Σάσα Λαδά, παρουσιάστηκαν επίσης τέσσερις ανακοινώσεις:

- Η Σαλώμη Χατζηβασιλείου, υποψήφια διδάκτωρ ΕΜΠ, ανέπτυξε τις θέσεις της που αφορούν στον «ενδιάμεσο χώρο», που λειτουργεί χωροχρονικά. Ο «ενδιάμεσος χώρος» βρίσκεται παντού όπου υπάρχουν έντονες αντιθέσεις. Αντιθέσεις που υπάρχουν, για παράδειγμα, μεταξύ περιοχών με διαφορετικό επίπεδο συνθηκών ζωής, δημόσιου και ιδιωτικού χώρου, ανδρών και γυναικών. Αναφέρθηκε ιδιαίτερα στις συνθήκες ζωής των γυναικών στο «μεταβατικό» χώρο του Δάσους Χαϊδαρίου.

- Ο Άρης Καλαντίδης, μεταπτυχιακός φοιτητής ΕΜΠ, ασχολήθηκε με την ανάλυση του όρου «gentrifi-

cation», που στα ελληνικά αποδίδεται ως «εξευγενισμός». Στη συνέχεια εξέθεσε τον προβληματισμό του για το ρόλο που διαδραματίζουν το φύλο και η σεξουαλικότητα τόσο των ετεροφυλόφιλων όσο και των ομοφυλόφιλων ανδρών και γυναικών στην επιλογή εξευγενισμένων περιοχών, αλλά και στην περαιτέρω ανέλιξή τους. Παραδειγματικά ανέφερε δύο περιοχές-συνουικίες μεγαλουπόλεων της Ευρώπης: την Kollwitzplatz του Βερολίνου και το Μεταξουργείο της Αθήνας, που βρίσκονται σε διαδικασία «εξευγενισμού».

- Η Fin Cullen, υποψήφια διδάκτωρ στο Goldsmiths College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, στην αρχή αναφέρθηκε στο ολοένα αυξανόμενο ενδιαφέρον της κοινωνικής γεωγραφίας για τη διαπλοκή ηλικίας, φύλου και σεξουαλικότητας. Στη συνέχεια εστίασε το ενδιαφέρον της στους ομοφυλόφιλους νεαρούς άνδρες, στα προβλήματα που έχουν σχέση με την ασφάλεια και τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν κατά τη χρήση δημόσιων χώρων. Η έρευνά της πραγματοποιήθηκε σε μια πόλη της Ν. Αγγλίας και περιέγραψε τους τρόπους με τους οποίους καθορίζονται οι γενικότερες δραστηριότητές τους, μέσα σε πλαίσια που η υπάρχουσα κοινωνική δομή διαμορφώνει εξαιτίας της διαφορετικής σεξουαλικότητάς τους.

- Η Cristina Garcia-Rosales, από την ομάδα «La Mujer Construye» της Μαδρίτης, περιέγραψε με γλαφυρό τρόπο τους διαφορετικούς χώρους, χρόνους και διαδρομές που χρησιμοποιούν οι διάφορες κοινωνικές ομάδες στον αστικό ιστό των σημερινών πόλεων, με ιδιαίτερη αναφορά στην πόλη της, τη Μαδρίτη. Μέσα από τις εμπειρίες των «διαδρομών» τεσσάρων διαφορετικών μελών μιας οικογένειας, μας ταξίδε-

ψε στους χώρους και στους χρόνους τους. Με εργαλείο την παρατήρηση της «διαφορετικότητας» στην καθημερινή ζωή, μας παρότρυνε να δούμε με αισιοδοξία τον «πλούτο» της πόλης και να αντιμετωπίσουμε της αδυναμίες της με στόχο την αναδιάρθρωση των πόλεών μας σε πεδία ανθρώπινων επαφών στο χώρο, το χρόνο και τις διαδρομές τους.

2. Συζητήσεις «στρογγυλής τραπέζης»

Το πρώτο «στρογγυλό τραπέζι», με θέμα «Επάγγελμα αρχιτεκτόνισσα» και συντονίστρια την Αλέκα Μονεμβασίτου, πραγματοποιήθηκε την πρώτη μέρα του Συνεδρίου. Το τραπέζι αυτό είχε στο επίκεντρο του προβληματισμού που αναπτύχθηκαν τα προβλήματα, τις συνθήκες και κυρίως τις προοπτικές του επαγγέλματος της γυναίκας μηχανικού, και ειδικότερα της αρχιτεκτόνισσας. Σημαντική συμμετοχή στον προβληματισμό που αναπτύχθηκε είχε και η συμμετοχή μελών της Ένωσης Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών (ΕΔΕΜ).

- Η Ντάνυ Αντανασιώτη, πρόεδρος της ΕΔΕΜ, έκανε μια γενική αναφορά στη συμμετοχή και προσφορά των μηχανικών, στο σύνολό τους, στην ελληνική οικονομία και την κοινωνία.

- Η Δώρα Κόκλα, μέλος της ΕΔΕΜ, κατέθεσε μια σειρά από στοιχεία, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά, που προέκυψαν από σχετική έρευνα και αφορούν στην αγορά εργασίας ανδρών και γυναικών μηχανικών στην ελληνική πραγματικότητα.

- Η Angela Brady, πρόεδρος της Επιτροπής Γυναικών στο Βασιλικό Ινστιτούτο Βρετανών Αρχιτεκτόνων (RIBA), παρουσίασε την ομιλία της

με τίτλο «Η διαφορετικότητα των αρχιτεκτόνων: η παγκόσμια “χιονόμαλα”», όπου μίλησε για τη θέση και τις επαγγελματικές διαδρομές των αρχιτεκτονισσών στη Μεγάλη Βρετανία, σχολιάζοντας παράλληλα και την έκθεση «Diversecity», μέρος της οποίας παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του Συνεδρίου.

Το δεύτερο «στρογγυλό τραπέζι», με θέμα «Σχεδιασμός-έρευνα-εκπαίδευση» και συντονίστρια τη Δώρα Κόκλα, πραγματοποιήθηκε τη δεύτερη μέρα του Συνεδρίου, με το κλείσιμό του.

- Η Μάχη Καραλή, αναπληρώτρια καθηγήτρια ΕΜΠ, παρουσίασε πώς τα θέματα που αφορούν στο φύλο σε σχέση με την κατοικία έχουν εισαχθεί στις αρχιτεκτονικές σπουδές στο ΕΜΠ.

- Η Σοφία Τσιράκη, λέκτορας ΠΔ407 στο ΕΜΠ, μίλησε για την ανάπτυξη σχέσεων συλλογικότητας ανάμεσα στα φύλα, την αρχιτεκτονική σκέψη και το σχεδιασμό.

- Η Θεανώ Φωτίου, καθηγήτρια ΕΜΠ, μίλησε για τις γυναίκες στο σχεδιασμό της κατοικίας, αντλώντας από την εμπειρία της σχέσης της αρχιτεκτόνισσας που σχεδιάζει κατοικία με τις γυναίκες αποδέκτριες («πελάτισσες») του σχεδιασμού.

- Η Ελίζα Παναγιωτάτου, καθηγήτρια ΕΜΠ, έδωσε έμφαση στο θέμα γυναίκες –αρχιτεκτόνισσες– στην έρευνα και την εκπαίδευση και στις δυνατότητες ανάπτυξης γυναικείας συλλογικότητας στον ακαδημαϊκό χώρο.

Παράλληλα με το Συνέδριο, λειτούργησε η 1η Έκθεση του Έργου των Γυναικών της Σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ, στην οποία προστέθηκαν κατά τις ημέρες του Συνεδρίου και 15 πίνακες από την Έκθεση «Diversecity» της RIBA.